

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1057

מסכת כריתות ד' - י' ♦ סופרים ה', ז' - ה', י"ג

בס"ד, כ"ד אב תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ מיקומה של פרשת הקטורת בסדר התפילה
- ♦ הקטורת - "עניין גדול לבטל כל פגע"
- ♦ מדוע אומרים "אין כאלוקנו"
- ♦ מניין הסמנים באצבעות
- ♦ הראשונים שיביאו קרבן כשיבנה בית המקדש
- ♦ דינם של הגרים כשיבנה בית המקדש

- ♦ הסימן הטוב ביותר
- ♦ הסגולה המופלאה שבאמירת פרשת הקטורת

- ♦ אותיות יווניות כאמצעי המחשה להלכות שונות
- ♦ ייחודיותה של האות ת'
- ♦ שתי וערב באלכסון
- ♦ סימני ראש השנה - מה עומד מאחוריהם
- ♦ תפוח בדבש, למה לא ענבים?
- ♦ סימנים מימות הגאונים

דבר העורך

המרדף

לא היו לו הרבה סיכויים. הוא ידע זאת היטב. אך תחושת ההחמצה הצורבת הרתיחה את דמו ודרבנה אותו לשעוט קדימה, מהר יותר, גבוה יותר, חזק יותר.
כעבור מספר שעות הוא עשה את דרכו חזרה לביתו. נשימתו קצרה, דמו הלם בראשו ובכל גופו, השמש פקחה על קדקדו, וחולשה אדירה פשתה באיבריו הדואבים. שריריו המתוחים זעקו למנוחה. ידיד נאמן סייע בידו לרדת מן הסוס ולהשען על גזעו הרחב של עץ אלון. ידידו הטוב התרחק בהבנה, והוא נתן דרוך למעוותיו.
הכל התחיל בשעות הצהריים. עד אז הכל היה כל כך טוב, כעת הכל היה כל כך גרוע.
הם הכירו שנים רבות, מיומו הראשון עלי חלד. לבה של אמו חדל מלפעום, ובו ברגע הוא החליט לטול אותו תחת חסותו ולגדלו בחום. מעולם הוא לא הצטער על כך. בכל עת שהציגו לפניו חביריו, היו הללו מרעיפים תשבחות על ראשו, מהללים את הצלחתו וחוזים לו עתיד מזהיר. הוא עוד יעפיל על כל הסוסים שבאזור, היו חוזרים ואומרים לו. כן, זה היה סוס. הטוב מכולם. המשובח שבהם.
מידי בוקר בזריחת החמה, היה מיידעינו חוגר את האוכף על סוסו, ה'סוס, קופץ מעליו, בועט בצלעותיו, והשניים דהרו בעמק ובהר, מדלגים על משוכות, מקפצים מעל שיחים קטנים ונהנים מן הבקרים הקסומים.
בעצת ידידים טובים הוא סיפק לסוסו את המזון המשובח ביותר, אימן אותו בצורה הטובה ביותר, עד אשר סוסו היקר והטוב הפך לגאות המחוז כולו, וכעבור זמן לא רב הסוס הוכתר כסוס המהיר ביותר! על כך היתה גאוותו.

דף ה/ב מושווין את המלכים כמין נזר ואת הכהנים כמין כיו. כמין כי יוני...

אותיות יווניות כאמצעי המחשה להלכות שונות

שמן מיוחד היה בבית המקדש, שמן המשחה, אשר נועד למשווח את מלכי בית דוד למלוכה, ואת הכהנים הגדולים לכהונתם, ביום שבו הוטלה עליהם המשרה הרמה. בגמרתנו מבואר, כי "מושחין את המלכים כמין נזר, ואת הכהנים כמין כי, אמר רב מנשיא כמין כי יוני". משיחת המלכים נעשתה כמין נזר מלכות, סביב ראשם, ואילו משיחת הכהנים הגדולים, נעשתה כמין האות 'כי' מסדר אלפא ביתא יווני, ובכך נתמקד במאמר הבא.

המעין ברש"י ("ד"ה "כמין כי") וברמב"ם (הל' כלי המקדש פ"א הל' ט') יבחין על נקלה באות X המאויירת לעזרת הלומד, כדי לציין את צורת האות 'כי' ביוונית. על ייחודיותה של צורה זו אשר נבחרה מתוך שלל אפשרויות לאופן משיחת הכהנים הגדולים, נאמרו שני הסברים מרתקים.

ייחודיותה של האות ת': בכתב העברי הקדום, האות 'ת' נכתבה כן: X, כצורת האות 'כי' היוונית, כפי שניתן לראות במטבע בן עשרה שקלים, עליו מוטבעות המילים 'לגאלת ציון' בכתב עברי קדום. האות 'ת' מסמלת את התחיה, כמבואר בגמרא (שבת נה/א), ובמדרשים גם נאמר, כי היא האות אשר הושמה על מצחו של קין לבל ייפגעו בו (ראה מדרש הגדול בראשית א/א ועיין מדרש תמורה ריש פרק א, ומדרש איכה רבה פ"ב פיסקא א). מאחר שעבודת הכהנים בבית המקדש כרוכה בחששות מפני איסורים חמורים שעונשים כבדים נלווים אליהם, התוו את המשיחה באות 'ת' המסמלת את התחיה.

שתי וערב באלכסון: ביאור נוסף גורס, כי מלכתחילה משחו את הכהנים מאוזן לאוזן ומן הפנים אל העורף, כך שנוצרה צורת שתי וערב. לאחר שהנוצרים האלילו צורה זו היא הפכה למאוסה, ואין להשתמש בה אפילו לצורך מצווה (ראה רא"ש סוכה פ"ג סי' כ"ו). לפיכך, חז"ל שינו את צורת המשיחה והיטוה אלכסונית, X, צורה שאין בה חשש שתי וערב (ספר "שערי חכמים" אות א' בשם הגר"א, ועיי' בכל זה תו"ש מילואים לפרשת תצוה סי' כ').

ברם, ככל שהסברים אלו יפים ומשמחים את הלב, בדיקה מעמיקה קובעת כי אין ממש בהנחה שצורת האות 'כי' היא X. האיוורים הנלווים לדברי רש"י ולדברי הרמב"ם אינם מקוריים, אלא התווספו על ידי המדפיסים! ואילו בכתבי היד המקוריים של רש"י ושל הרמב"ם, כמו גם

צעילוי נשמת

מרת **ברוריה חסידה שורץ** ע"ה
ב"ר משה ישעיהו גוטוטר ז"ל
נלב"ע כ"ד באב תשנ"א
תנצב"ה
הונצחה ע"י ידידו
הר"ד **משה שורץ** ומשפ' שיחי - רעננה

צעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוץ** ע"ה
ב"ר אהרן אליעזר ז"ל
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרן משה גולדשלגר** ז"ל
ב"ר ברש ז"ל
נלב"ע כ"ח באב תשס"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת
מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל
נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ב **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

בספרי האחרונים הרבים המפרשים אותם, מופיעים איורים שונים לחלוטין (ראה באריכות בילקוט שינוי נוסחאות ברמב"ם פרנקל הל' כלי המקדש שם).

מה היא בכל זאת "כ"י" יונוני? מספר שיטות ראשונים בדבר. יש שאמרו שצורה זו היא כעין אות "כף" הפוכה - C; אחרים טוענים, כי צורת ה"כ"י היא כאות ח', ויש שכתבו כי היא כעין האות 'ף', שהיו מושחים ממצחו של הכהן עד עורפו (עיי' "באר שבע" הוריות א/ב, ישועות מלכו ברמב"ם הנ"ל, עיי"ש שביאר שנחלקו בזה רש"י ותוס', ועיי' "מרומי שדה" הוריות יב, ועוד).

השאלה העולה לאחר סיום העיסוק בסוגיה זו היא, מדוע חכמינו ז"ל השתמשו באותיות יווניות ולא באותיות משלנו, מלשון הקודש. הא ניחא, אם היתה זו הפעם היחידה שהיו נוהגים כן, אך במקומות שונים בתלמוד חכמים משתמשים בצורת האותיות היווניות כדי לתאר את צורתם של חפצים שונים. הנה, כבואם לתאר את מבנה המזבח, חכמים אמרו שצורתו כצורת האות 'גאם' היוונית (מדות פ"ג משנה א'). מדוע?

ה"באר שבע" (שם) כותב, "ושמא יש לומר... צורתו המדוייקת יותר היא האות היוונית". כלומר, צורת האות היוונית דומה יותר למעשה המשחה מצורת האות העברית. ה"בית דוד" (מדות שם) מעלה אפשרות מעניינת ביותר. לדבריו, חז"ל מאנו להשתמש באותיות הקודש כדי לתאר צורות. חידוש זה מאדיר את ערכן הסגולי של האותיות הקדושות, אשר ניתנו לעם הקודש.

דף ו/א יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי

סימני ראש השנה - מה עומד מאחוריהם

"אמר אביי השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי".

מנהג ישראל לאכול "סימנים" בליל ראש השנה. הסימנים הם מאכלים בעלי שמות או תכונות המרמזים על התקוות שלנו לקראת השנה החדשה. אוכלים תפוח טבול בדבש ואומרים, "יהי רצון שתהא שנה טובה ומתוקה כדבש". אוכלים ראש של דג ואומרים, "שנהיה לראש ולא לזנב". מקור מנהג זה בדברי אביי בגמרתנו, שבלייל ראש השנה יש לאכול קרא, רוביא, כרתי סילקא ותמרי. טרם נפנה למספר מנהגים יפים שנהגו במהלך הדורות, שומה עלינו לברר את מהותו של מנהג זה ואת הכוונות העומדות מאחוריו. אדם נוטל תפוח, טובל אותו בדבש, ומברך את עצמו, שתהיה לו שנה טובה ומתוקה. הוא טועם מראש של דג ומאחל לעצמו 'שנהיה לראש ולא לזנב' - מה פשר הדבר?

לעורר את האדם לחזור בתשובה: השל"ה הקדוש כותב (ראש השנה נר מצווה ד"ה ולכאורה, דבריו מובאים גם באליה רבה א"ח סי' תקפ"ג ס"ק א', "מטה אפרים" שם ס"ב ו"משנה ברורה" שם ס"ק ב'), כי אכילת הסימנים אינה רמז הפועל בעצמו מאום, אלא שהסימנים נועדו לעורר את האדם בדבר משאלות ליבו, ואז ישוב בתשובה שלימה לפניו ויתפלל על הדרוש לו לקראת השנה הבאה.

להביע בטחון בקב"ה: הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל ("חכמת שלמה" על השו"ע שם) נוקט בדרך שונה. לדעתו, זמן האכילה אינו ראוי לתפילה, וסימנים אלו נועדו להוכיח את בטחונו בקב"ה, שאנו מאמינים כי ייטיב עמנו וירבה לנו את החיים ואת החסד, ואף אם נגזר על האדם גזירות רעות חלילה, יתהפך דינו לטובה על ידי אמירה זו המחזקת את בטחונו בקב"ה.

תפוח בדבש, למה לא ענבים? קיימים פירות מתוקים יותר מן התפוח, ובכל זאת התפוח נבחר לסמל את ה"שנה טובה ומתוקה" בצוותא עם הדבש, ושני טעמים לדבר. המהרי"ל (בדרשותיו, והובא על ידי הפוסקים) כותב, כי התפוחים רומזים ל"חקל תפוחין", מושג ידוע בתורת הקבלה. הגאון מוילנא זצ"ל (ביאור הגר"א א"ח סי' תקפ"ג) מצביע על כך, כי היה זה בראש השנה כאשר יצחק אבינו אמר לבנו יעקב אבינו (בראשית כז/כז), "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'", וריח שדה זה ריח תפוחים היה (רש"י שם) [יש שהעירו, כי ברכת יצחק היתה בפסח, אך בזוה"ק מבואר, כי הברכה היתה בראש השנה - ראה "הליכות שלמה" ח"ב פ"א, ארחות הלכה הע' 75].

סימנים מימות הגאונים: מספר (סדר התפילות ראש השנה בשם תשובות הגאונים), כי בתקופת הגאונים נהגו לאכול דלעת, פול מצרי, כרישין, שלקות ותמרים כסימנים, והם הניחו את ידיהם על כל אחד מהם ואמרו דברים טובים המשתלבים בשמות הסימנים. האדמו"ר מצאנז זצ"ל (שו"ת "דברי יציב" א"ח סי' רנ"ג ס"ק ד') כותב, כי אין די באכילת המאכל בלא אמירת "יהי רצון", מפני שסימנים אלו יכולים להתפרש גם להיפך, לרעה חלילה וחס, ולכן מדגישים את הצד החיובי שבהם.

לראות את הסימנים בלא לאוכלם: בשונה מן הגירסה שבגמרתנו, "למיכלי בריש שתא" - לאכול בראש השנה סימנים, במסכת הוריות גירסת הגמרא היא "למיחזי בריש שתא" - לראות בראש השנה את הסימנים. להלכה נפסק, כי יש לאכול את הסימנים, אך ה"כף החיים" כותב (סי' תקפ"ג ס"ק ו'), כי אם אירע שאין אפשרות לאכול את הסימנים, כגון, שאינם מעושרים, או שיש בהם תולעים, ניתן להסתמך על גירסת הגמרא במסכת הוריות, להביט בסימנים ולומר את ה"יהי רצון". **הסימן הטוב ביותר:** ראוי לסיים בדברי ה"משנה ברורה" (שם ס"ק ו') כי אין סימן טוב לאדם מהתנהגות נאותה בתקופת הימים הנוראים...

היום בצהרים, רוח שטות נכנסה בסוסו האהוב. הוא הניח לפניו ארגז פירות שכה אהב, לפתע הסוס בעט בארגז, הפנה את ערפו לבעליו והחל בורח לעבר ההרים.

הוא הכי את סוסו טוב מידי, מכדי שישלה את עצמו כי הוא עשוי לחזור. מבטו הזועם של הסוס - הוא תמיד טען שהוא מבין במבטים של סוסים - וריצתו הטורפה, לימדוהו, כי אם לא ימחר לעשות את אשר יש לעשות, שוב לא יהא מה לעשות.

צווחותיו וזעקותיו מילאו את האזור. עד מהרה נחפזו איכרים חסונים וקלשוניהם בידיהם כדי לסייע לחברם, בעוד עיניהם בולשות אחר האריה, או מי-יודע-מה, שהחריד את שלוותו של ידים ואיים על חייו.

הוא עמד במרכז חצרו, בלחיים חיוורת ובראש מושפל. הם נעמדו סביבו בגורן עגולה, כאומרים להגן עליו מפני כל צרה שלא תבוא, ותלו בו מבט שואל.

- **הסוס** שלי ברח, הצליח לפלוט בעיניים כבויים. מה בכך, אחא, ניער אותו איכר רחב בטפיחה הגונה על שכמו השמוטה, נתארגן ונחזיר אותו הביתה. אל תדאג.

שאגותיהם הרועמות של האיכרים והשכנים מילאו את המרחבים. היתה זו עת בציר. השדות המתיני שיטלו מעליהם את המשא הכבד, הזהוב. החיטה הבשלה נעה בכבדות ברוח הצהרים שריחפה מעליה, מוכנה להחפן בהרמש ולהתלכד לאלומה, אך הכל זנחו את עבודתם בשדה ובגורן, כדי לסייע לחברם האהוב להחזיר את סוסו, והמשימה הדחופה מילאה אותם ברוח נעורים.

בקבוקים בגדלים שונים שנשלפו מאי שם והועברו מיד ליד, הגבירו את אחוות הקבוצה, שנתנה את קולה בשיר בצאתה אל האתר הגדול מכולם. לתפוס את הסוס המהיר ביותר.

כעבור שעה ארוכה נראה צילו של הסוס על אחד ההרים. הם עצרו באחת. הצופה שבחבורה, בעל עין של נץ, נעמד על סוסו, עצם את עינו האחת, זו העיוורת, והביט אל ההר דרך גליל מוארך.

הוא שם, הנהן לחביריו בהתרגשות.

הם התפצלו לארבע קבוצות. קבוצה אחת חסמה את נתיב הבריחה אל הנהר. קבוצה אחרת טיפסה אל הר מקביל, כדי להרתיע את הסוס ולהבריחו אל הצד השני. קבוצה שלישית נפרסה סביבות ההר שעליו עמד הסוס והקבוצה הרביעית, בראשה בעל הסוס הנרגש, התכוננה לטפס אל ההר. אל הסוס בכבודו ובעצמו.

יש לו שמיעה יותר טובה מלכולנו יחד, התרה בעל הסוס בחביריו הנאמנים, ובבת אחת חלצו הכל את נעליהם ופסעו חרש במעלה ההר. הסוס עדיין ניצב על עומדו מאחורי סלע גדול. אי אפשר היה לראות אותו, אך מידי פעם נראה זנבו הארוך מתנופף באצילות על רקע השמים התכולים.

שלא תעיוז לחכות בו, שב והתרה בעל הסוס בידידיו. **נשימתו** הלכה והתקצרה. חזוהו עלה וירד במהירות וכמעט שלא עצר כח להמשיך בדרכו, אך הוא התעקש לבצע את המשימה בעצמו.

הגיע הרגע. תשעה מחביריו הקיפו את הסלע, הצופים מן ההר השני סימנו להם כי הסוס אינו מבחין בכל המתרחש, ובעל הסוס התקדם בלאט לעבר סוסו.

ברגע אחד הוא חשף את עצמו מול הסוס. הסוס צנף ברוגזה, הניף אל על את שתי רגליו הקדמיות, חבט אותן בקרקע ופתח בדהרה. אחוז געגועים פתח בעל הסוס בריצה כשהוא מוחת את רגליו מקצה לקצה. הנה, הנה, הוא שלח את ידו העכה אל הסוס, וכמעט לפת את הרסן באצבעותיו העבות. אך לפתע, רפו ידיו לצדדים, והסוס נמלט על נפשו.

עיצבו אותו, אין מה לעשות, הורה לחביריו הנאמנים. ברקע הצטמקה דמותו של הסוס שדהר אל הבלתי נודע.

בתהלכה עצלה עשו האיכרים את דרכם חזרה אל הכפר. השמש קפחה על ראשם, והם עצרו למנוחה קלה.

הוא התעורר ממשחבותיו והרגיש צורך לספר לחביריו הטובים על מה שאירע. הם היו כל כך המומים, חלקם גם כעוסים, עד שלא דיברו איתו מטוב ועד רע. הוא אסף את כוחותיו, פנה לעברם ולאחר שבירך אותם על אומץ לבם, והודה להם על הרעות הנפלאה שגילו,

דף ו/א חיסר אחת מכל סממניה חייב מיתה

הסגולה המופלאה שבאמירת פרשת הקטורת

בכל יום הקטירו קטורת בבית המקדש על המזבח הפנימי, בבוקר ובבין הערבים, וביום הכיפורים הכהן הגדול היה מקטיר קטורת גם בקודש הקודשים.

הקטורת היתה מורכבת מאחד עשר סממנים: צרי, ציפורן, חלבנה, לבונה, מור, קציעה, שיבולת נרד, כרכום, קושט, קנמון וקילופה. בגמרתנו מובאות מספר ברייתות העוסקות במעשה הקטורת, ולימים הן שולבו בנוסח התפילה, בפסוקי הקרבנות הנאמרים לפני התפילה, וכמו כן בסיום התפילה [עיי' שו"ת רדב"ז סי' אלף קט שהנוסח שבסידור הוא קיצור מהמוזב בסוגייתנו].

מיקומה של פרשת הקטורת בסדר התפילה: סדר אמירת פרשת הקטורת בין פסוקי הקרבנות שנוי במחלוקת. ה"שולחן ערוך" (או"ח סי' א' סעי' ט') מביא בשם הקדמונים, כי יש שנהגו לומר את פרשת הקטורת לאחר אמירת פרשת קרבן התמיד, ואחרים כתבו, כי יש להקדים את אמירת פרשת הקטורת לאמירת פרשת התמיד (ראה מגיד משרים, פרשת בהר). לא לחינם השתרשו שני מנהגים אלו, שכן, זמן הקטרת הקטורת בבית המקדש היה בין זריקת דם התמיד על המזבח, לבין הקטרת אברי קרבן התמיד (יומא לא/ב). לפיכך, היו שראו לנכון להקדים את פרשת הקטורת, והיו שהעדיפו להקדים את פרשת התמיד (עיי' "מגן אברהם" שם, וב"יד אפרים" שם).

הקטורת - "עניין גדול לבטל כל פגע": סגולה מופלאה התלווה לעבודת הקטורת בבית המקדש; סגולת העשירות. לפיכך, כל כהן לא קיבל זכות להקטיר קטורת, כי אם פעם אחת בחייו, ובכל יום היתה נערכת הגרלה אך ורק בין הכהנים אשר עדיין לא זכו להקטיר קטורת (תמיד פ"ה משנה ב'). גם אמירת פרשת הקטורת חשובה היא ביותר. רבי משה בן מכיר, חכם מתקופת ה"בית יוסף" והאריז"ל כותב: "ועניין הקטורת הוא עניין גדול לבטל כל נגע וכל פגע רע והוא מבטל המוות ועוצר המגיפה ומסלק רוח רעה וכל המקטרגים מכל העולם... ולכן ראוי לכל בעל נפש להשתדל בכל עוז לאמרה בכל יום פעמיים, בבוקר ובערב, ולכווין בו מילה במילה, ותעלה שיח שפתותינו במקום קרבנותינו, וגורם לנו ברכה והצלחה והרוחה בכל מעשה ומשלח ידינו, ומעשיר, ואינו בא לידי עניות הזהיר בו" (סדר היום, לרבי משה בן מכיר). את דבריו הוא מסיים באיזכור סגולת העשירות שבהקטרת הקטורת, סגולה הקיימת גם באמירת פרשת הקטורת.

מדוע אומרים "אין כאלוקנו": המבקש לעמוד על עוצמתה של סגולה זו, יפתח נא את כתביו של הגאון בעל ה"נודע ביהודה" זצ"ל (שו"ת, קמא או"ח סי' י') הכותב, כי אומרים "אין כאלוקינו, אין כאדונינו" וכי לפני פרשת הקטורת, "בכדי שלא יאמר המעשיר, כי כוחו ועוצם ידו עשה לו את העשירות הלזו"...

סגולה לעשירות, שחשש בצידה.

אמירת פיטום הקטורת בשבת בלבד: קיים מנהג קדום, לומר את פרשת פיטום הקטורת בשבת קודש בלבד. מנהג זה מבוסס על החשש מפני דילוג מילה מפרשת הקטורת, מאחר שבגמרתנו מבואר, כי כהן אשר חיסר מסממני הקטורת התחייב מיתה, וגדולי עולם תלו אזהרה זו גם על אמירת פרשת הקטורת, שיש להזהר עד למאד באמירתה בדקדוק ובשלמות (עיי' "בית יוסף" או"ח סי' קל"ג). לפיכך, היו שנהגו לומר את פרשת הקטורת בשבת בלבד, מתוך חשש שבימות החול עלולים לדלג על מילה מחמת חיפזון (רמ"א סי' קל"ב סעי' ב').

מניין הסממנים באצבעות: כדי להמנע מבלבול באמירת פרשת הקטורת, האריז"ל הנהיג למנות באצבעות בעת אמירת אחד עשר הסממנים ("יסוד ושורש העבודה" שער ב' פרק י"א).

המנהג הרווח לומר את פרשת פיטום הקטורת בכל יום, מבוסס על דברי ה"בית יוסף" (שם), אשר דחה את ההקבלה בין כהן המחסר אחד מסממני הקטורת בעת ההקטרה, לבין יהודי המדלג אחד מן הסממנים בעת אמירת פרשת הקטורת. חיוב המיתה, הוא מסביר, מתייחס לבית המקדש בלבד, ובפרט לאור דברי רש"י (ד"ה "חייב מיתה"), שעונש זה אמור כלפי הקטרת הקטורת ביום הכיפורים בקודש הקודשים. שלקודש הקודשים אין להכנס לשווא, ואם חיסר אחד מן הסממנים, נמצא שלא הקטיר קטורת כראוי ונכנס ללא עילה, וזה הוא חיוב המיתה האמור. עם זאת, גדולינו ז"ל חששו להקבלה בין הקטרת הקטורת לאמירת פרשת הקטורת, כך מסופר על ה"חזון איש" זצ"ל, אשר הקפיד לומר את פיטום הקטורת מתוך סידור.

דף ח/ב גר מחוסר כפרה

הראשונים שיביאו קרבן כשיבנה בית המקדש

בגמרתנו מבואר, כי נכרי המבקש להתגייר זקוק לברית מילה, טבילה וקרבן, וכל עוד שלא הביא קרבן, הוא אינו רשאי לאכול בשר קדשים, ואינו רשאי לישא בת ישראל. כך מפרשים רבים מן הראשונים את גמרתנו (עיי' "שיטה מקובצת" אות ג'). אולם, בזמן שבית המקדש אינו קיים, גזירת הכתוב היא כי גרותו חלה גם ללא הבאת קרבן גרות.

שאלה יפה יצאה מבית מדרשם של רבותינו האחרונים, מה יעשה נוכרי אשר התגייר בזמן שבית המקדש היה קיים, וטרם היה סיפק בידו להקריב קרבן נחרב בית המקדש! האם מצבו התלוי ועומד מתקבע לנצח, הוא אינו רשאי לישא בת ישראל?

הסביר להם כשקולו נשק: אם הייתי תופס אותך, הוא כבר לא היה המהיר ביותר... אתם מבינים? איך יכול הייתי לתפוס אותך, אם בו ברגע כבר אין לי בו כל צורך?

★ ★ ★

אם ה'סוס' מזכיר למי מאיתנו את תאוות העולם הזה, אין זו טעות. אנו יכולים לרדוף באף ובחימה אחרי דבר מה, ולבסוף לגלות... כלום. מאומה. רוח. עולם השקר. עולם ה"זה" - ברגע זה כל דבר נראה כמו עולם שלם, אבל רגע אחר כך, כחלום יעוף. **שנה** היא כל כך תחושתם של הזוכים לסיפוק רוחני. אין בנמצא לומד דף היומי שהרגיש כי מלאה סאתו. להיפך, ככל שהוא מתמלא בסיפוק, ככל שהלומד חש בהנאה העצומה שבשעת הלימוד, ובתענוג הגדול הנפרש על פני כל היום כולו, הוא נצמד אל דף הגמרא כעולל אל סינורה של אמו. דבר לא יקח מלומד דף יומי את אשר השיג. איש אינו מסוגל לאמוד את אושרו העצום. **זהו** עולם ה"הבא" - עולם ומלואו, מכאן ולעולם.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פפס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ה/ב כשמן הטוב הורד על הראש נוחה של אחדות

היה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל מצביע בהתפעלות על דברי ה"שיטה מקובצת" כאן (אות כ"ה) המביא מהמדרש "לפי שהיה על זקן אהרן כאילו היה על זקנו", של משה. הרי זה נפלא - מתוך הקירבה הגדולה חש משה כאילו הוא גופו נמשח! הפלא ופלא! ("שיחות מוסר").

דף ה/ב אין מושחין את המלכים אלא על המעיין המלכות נובעת ממרומים

בח' אייר ה'תרכ"ד, הונח כתר הצארות הרוסית על ראשו של ניקולאי אלכסנדרוביץ, וביום זה 'התכבדו' רבני ישראל לדרוש לכבוד המאורע. איש מהם לא העלה בדעתו להמנע מנאום זה... **הגאון** הצדיק רבי בן ציון שטרנפלד זצ"ל בעל שו"ת "שערי ציון", מנותני ההסכמה לספר "משנה ברורה", דרש אף הוא וכה אמר: **מה** טעם מושחים מלך על המעיין דוקא? אם כדי שתמשך מלכותו לאורך זמן, הלא היה מן הראוי למושחו על נהר ארון ורחב דוקא! אלא, משיחה זו באה להורות כי מלכותו זו נובעת כמעין ממקור טהור, מאת הקב"ה, אף שלעיני בשר ודם נדמה כי שרים אלו ואלו הם שהמליכוהו.

דף ה/ב אלא על המעיין

חופה - מעיין

מנהג היה בפרנקפורט ביום החתונה, לערוך טקס בשם "חופה מיין" תחת כיפת השמים. **הגריי** ווייס (שו"ת "מנחת יצחק" ח"ה סימן ל') משעה, כי שמו של טקס זה בא לו על שם המעיין הנזכר בגמרא כמקור להנהגה של סימנא מילתא בזמנים ועיניינים רבים.

תחילה כינו טקס זה בשם "חופה מעיין". ברבות השנים שמו השתבש והפך ל"חופה מאיין"...

דף ו/ב כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית

בין מומר למומר

בגמרא נאמר, כי כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית. **ומדוע** מומר, שאל ה"בית ישראל" מגור זצ"ל, אינו רשאי לאכול מקרבן פסח? **והוא** השיב: יש הבדל בין מומר שבא לאכול לבין מומר שבא לצום...

תחליף או עיכוב זמני: לא לשם חידוד נשאלה שאלה זו. הגאון רבי יעקב יצחק רבינוביץ זצ"ל, הנודע בשם רבי איצ'לה פונוביז'ר, והגאון רבי זלמן סנדר שפירא זצ"ל, התכתבו ביניהם אודות שאלה זו המהווה חייץ בין שתי שיטות חולקות של הראשונים, להבנת תהליך גירותם של הנוכרים המתגיירים בזמן שבת המקדש אינו קיים, ומדבריהם עולה, כי קיימות שתי אפשרויות שונות להבין כיצד תהליך הגירות מושלם בהעדר מרכיב הקרבן. אפשר, שגזירת הכתוב היא, כי ההגבלות החלות על גר שלא הביא קרבן, מעוכבות בזמן שבת המקדש אינו קיים, ולפיכך, הוא רשאי לישא בת ישראל. אפשר גם, כי התורה קבעה, שבזמן שבת המקדש קיים, הגבלות מסוימות יסורו מעל הגר עם הקריבו קרבן, ואילו בשעה שבת המקדש חרב, הגבלות אלו יסורו מעליו בעת הטבילה.

דינם של הגרים כשיבנה בית המקדש: וההשלכה המעשית ביותר בין שתי גישות אלו היא, מה יהא דינם של הגרים כאשר יבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן. אם ההגבלות המוטלות עליהם עד הביאם קרבן לא סרו לחלוטין, אלא עוכבו מחמת העדרו של בית המקדש, הרי שמאותו יום ואילך הם אסורים בבנות ישראל עד אשר יקריבו קרבן גירות. ברם, אם כצד השני, שהטבילה ממלאת את מקום הקרבן בשעה שזה אינו ניתן להקרבה, אזי, אומנם קרבן עליהם להקריב, שבשעת גירותם התחייבו בקרבן גרות, אך אסור לא יאסרו בבנות ישראל בהבנות הבית, שכבר הותרו בהן לעולם באמצעות הטבילה.

כאשר נעיין בראשונים נמצא, כי שתי הגדרות אלו משמשות כשני צדדים במחלוקת ראשונים. בתוספות ישנים (ט/א) כתבו, כי האמור בגמרתנו, שהגרים צריכים להפריש מעות עבור רכישת קרבן לכשיבנה בית המקדש, נובעים מכך שהקרבן נחוץ להם ביותר, שהוא מתירם לבוא בקהל... הרי לנו, כי לדעתו, לא סרו ההגבלות מעל גרי הצדק, אלא הן מעוכבות כל זמן שלא ניתן להסירן. ואילו מהגדרת הרמב"ם את הגר עולה, כי אינו סבור כן. הרמב"ם (הל' מחוסרי כפרה פ"א הל' ב') כותב, כי עד שהגר אינו מביא קרבן הוא אינו "ככשרי ישראל, ומשיביא קרבנו ייעשה ישראל כשר". לדעתו, איפוא, הקרבת הקרבן אינה מסירה מעליו מגבלות בלבד, אלא היא גם מעלה אותו בדרגה, שהופך ל"ישראל כשר". מעתה, לאחר שבימינו הטבילה משמשת כתחליף להקרבת קרבן, משטבל הגר הפך ל"ישראל כשר". בלתי סביר להניח, כי בהבנות בית המקדש, לפתע הגרים ינחתו מדרגתם ויחדלו להיות "ישראל כשר" עד אשר יקריבו קרבן. לדעת הרמב"ם, אם כן, כאשר בית המקדש אינו קיים, ההגבלות **סרות** לחלוטין על ידי הטבילה.

השלכה נוספת עולה, לכאורה, בין שתי האפשרויות, הלא הוא המקרה שבו עסקנו בתחילת המאמר; נכרי שהתגייר בזמן שהבית היה קיים, מל וטבל, וטרם הספיק להביא קרבן חרב הבית. אם כצד הראשון, הוא רשאי לישא בת ישראל, מאחר שהגבלות אלו מעוכבות בכל עת שאין אפשרות להקריב קרבן. אך אם כצד השני שהטבילה ממלאת את מקום הקרבת הקרבן, הלא גר זה כבר טבל וטבילתו לא הסירה מעליו את ההגבלות הנזכרות, משום שבאותה שעה עדיין בית המקדש היה קיים, והטבילה לא נשאה על שכמה את משא הקרבן.

האומנם? הוא אינו רשאי לישא בת ישראל לעולם?

רבי איצ'לה מוצא פתרון לגר צדק זה - יטבול נא שנית לגירותו, עתה שבכח הטבילה להכניסו בקהל ישראל, יטבול שוב לשם גרות, ותעלה ארוכה למצוקתו... (שו"ת זכר יצחק במהדורה החדשה בסי' כ"ח, כ"ט, ל') [ראוי לציין כי כל דבריו של הגר"י בדיוק לשון הרמב"ם הוא כפי דעתו, שגם הרמב"ם גר אסור בבנות ישראל קודם הקרבת קרבן. אולם, יש אחרונים שדייקו מסתירת דברי הרמב"ם, שאינו אסור בקהל, למסקנת הגמרא, עיי' ספר המפתח על הרמב"ם].

ותן חלקנו
דרך חדשה ללימוד שלך

לא בבל יום אפשר לצאת לחסע חדש, מההתחלה. בימים אלו סיימו אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים!... החלו את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההדסטנט שלך לקבוע 'עיתים לתורה': לומדים כמה דקות זוכים בסיוע רחמי עצום!

קבע עיתים ללימוד *3029
עכשיו >

חודש ראשון התנסות חינם

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **משה חיים הכהן** ז"ל
ב"ר יוסף אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט באב תשנ"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **אביגדור יהודה כהן** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **יוסף ברגר** ז"ל
ב"ר שלום צבי ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשנ"ד
מחשובי מתפללי בית מדרשנו **תנצב"ה**
הונצח ע"י משפחות **לוסטיג וקוק** שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **בנימין וסלי** ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **אסתר רחמים** ע"ה
בת עדינה ע"ה נלב"ע כ"ד אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם! חייג עכשיו: *3029
או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

